

د افغانستان د سولې خبرې اترې نډې توانيدلې د ملکي وگړو د تلفاتو د کميدو سبب شي خو په ټوليز ډول په ۲۰۲۰ کال کې د ملکي وگړو مرگ ژوبله کمه شويده

کابل، د ۲۰۲۰ کال د اکتوبر ۲۷ مه - د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (يوناما) د نوي رپوټ پر اساس چې نن خپور شو د بين الافغاني خبرو اترو له پيل راهيسې په جگړه کې د وژل شويو او ټپي شويو ملکي افغانانو شميره نډه کمه شوي، خو په مجموع کې د ملکي تلفاتو شميره د ۲۰۲۰ کال په لومړيو نهو مياشتو کې د ۲۰۱۹ کال ورته مودې پرتله ۳۰ په سلو کې کمه شويده.

ددغه ماموريت وروستې ربعوار رپوټ د ۲۰۲۰ کال د جنورۍ له لومړۍ نيټې د سپټمبر تر ۳۰مې پورې ۵۹۳۹ ملکي تلفات (۲۱۱۷ وژل شوي او ۳۸۲۲ ټپيان) ثبت کړي دي. پر ملکيانو له ويجاړونکو اغيزو سره سره په لوړه کچه تاوتریخوالی دوام لري او دغه هيواد په نړۍ کې د ملکي وگړو لپاره لاهم د مرگونو ځايونو په ډله کې پاته دی.

په داسې حال کې چې له ۲۰۱۲ کال راهيسې د کال په لومړيو نهو مياشتو کې د ثبت شويو ملکي تلفاتو کچه په لومړي ځل ټيټه شوې، خو لاهم ملکيانو ته رسيدونکې زيان وحشتناک او ټکان ورکونکی دی. يوناما ټينگار کوي، چې د جگړې ټولې بنسټيزې غاړې کولې شي او بايد تر دې زيات، ملکيانو ته د زيان رسيدو د مخنيوي لپاره د بېرنيو اقداماتو ارزونه او د فعاليتونو د پياوړتيا لپاره گامونه پورته او همدارنگه د جگړې د پای ته رسيدو لپاره کار وکړي، چې د جنگ له کبله د ملکي تلفاتو د مخنيوي يوازینی لاره ده. يوناما د بېرنيو اړينو گامونو د پورته کيدو په برخه کې له ټولو خواوو سره همکارۍ ته تياره ده.

ماموريت داندېښني په بنوولو سره وايي چې د سپټمبر له ۱۲مې چې د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت او طالبانو ترمنځ د قطر په دوحه کې بين الافغاني مذاکرات پيل شول د سپټمبر تر ۳۰مې نيټې پورې، د ۲۰۲۰ کال د پخوانيو اونيو پرتله په خبرو کې د بنسټيزو اړخونو لخوا د ثبت شويو ملکي تلفاتو په شمير کې کموالی نډی راغلی.

د اکتوبر له لومړۍ نيټې را پدېخوا دوره د يوناما ددغه وروستي ربعوار رپوټ په چوکاټ کې نه ده را نغاړل شوې، خودغه ماموريت په هلمند کې د شديدو جگړو او د تخار د وروستۍ پېښې په گډون په ننګرهار، لغمان، غور او په تخار کې هوايي برید او همدارنگه خانمرگی برید چې ملکيان يې په نښه کړل دمختلفو بې توپيره بریدونو په اړه خپله زياتيدونکې اندېښنه راپورته کړې چې په دغو ټولو بریدونو کې څه باندې ۴۰۰ ملکيان ټپيان او وژل شول.

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو ځانگړې استازې ډيبرا لاييز وويل: "د سولې د رامنځ ته کيدو په موخه د سولې خبرې اترې يوڅه وخت ته اړتيا لري. خو ټولې غاړې کولې شي په عاجل ډول په بحثونو کې خپل لومړيتوبونه په گوته او ملکيانو ته د وحشتناکو زيانونو د مخنيوي لپاره اضافي بېرني، صريح او بنسټيز گامونه پورته کړي."

اغلي لاييز چې د يوناما مشره هم ده وويل: "د ملکيانو د ژوند د ساتنې لپاره نوی فکر کول او جدي گامونه به نه يوازې په زرگونو کورنۍ له غم او رنځ څخه وژغوري، بلکې کولې شي د متقابلو تورونو په کمولو کې مرسته وکړي او پرځای يې د مذاکره کونکو ترمنځ د باور او اعتماد په زياتيدو کې مرسته وکړي."

يوناما د ملگرو ملتونو د سرمنشي انتونيو گوتيرس لخوا د نړيوال بشري اوربند له غوښتنې ملاتړ کوي، چې د کال له پای ته رسيدو دمخه عملي شي. په افغانستان کې د جگړې دغه ډول دريدل به د کويډ ۱۹ د گډ دښمن په وړاندې مبارزې سره مرسته وکړي او همدارنگه به د ژمي له را رسيدو وړاندې له ميليونونو ډيرو اغېزمنو افغانانو سره د بشري مرستو دچمتو کولو لپاره جدي هڅې پياوړې کړي. له تاريخوالي پرته هره ورځ دا مانا لري، چې د ملکيانو ژوند خوندي شويدي.

په افغانستان کې ملکي وگړو ته د وراوښتونکو زيانونو د ډولونو يو گرافیکي تصوير بڼې چې په هرو لسو ملکي تلفاتو کې څلور ماشومان يا ښځې دي. د ۲۰۲۰ کال په لومړيو نهو مياشتو کې د ټولو تلفاتو ۳۱ په سلو کې ماشومان او ۱۳ په سلو کې ښځې دي.

يوناما مستند کړې چې د حکومت مخالف عناصر لاهم د اکثريت ملکي تلفاتو (۵۸٪) مسوول دي. سره له دې چې د دولت مخالفو عناصرو ته د ټولې مرگ ژوبلې راجع شوي کچه د ۲۰۱۹ کال ورته مهال پرتله ۳۴ په سلو کې کموالی بڼې، خو د همدغو ډلو لخوا دملکي مړينې کچه د تيرکال ورته مودې سره برابره ده.

د ۲۰۲۰ کال په لومړيو نهو مياشتو کې طالبانو ته د منسوب شوي ملکي مړينه په کچه کې ۶ په سلو کې ډيروالی راغلی. خو طالبانو ته د ټولو راجع شويو ملکي تلفاتو (مرگ ژوبلې) کچه ۳۲ په سلو کې را کمه شوي چې اصلي لامل يې په خانمرگو بریدونو

او ځمکنیو جگړو کې د ملکيانو د تپي کيدو کموالی دی، خو دغه موضوع تر يوه بريده د هدفې وژنو او غير مشروع بې توپيره تعبيبه شويو چاوديدونکو توکو د کارولو له کبله د ملکي تلفاتو د کچې له اړخه جبران شويده.

د نامشخصو حکومت ضد عناصرو لخوا د ترسره شويو بریدونو له کبله رامنځ ته شوي ملکي تلفات ډير شويدي. داسې ډيرې پيښې رامنځ ته شوي، په مشخص ډول د تعبيبه شويو چاوديدونکو توکو د کارولو او هدفې وژنو له اړخه، چې يوناما نه ده توانيدلې معلومه کړي، چې کومه حکومت ضد ډله يې مسووله وه. دا همدارنگه د هغو پيښو د شمير له کموالي سره تړلې چې د طالبانو يا داعش خراسان ډلې لخوا به يې مسووليت منل کيده.

تعبيبه شوي فشاري چاوديدونکي توکي چې د طالبانو لخوا کارول کيږي او په افغانستان کې د پرسونل ضد ځمکنیو ماینونو په توگه کار کوي، له توپير پرته اغيزي لري او له همدې کبله هر وخت غير قانوني دي. د تعبيبه شويو چاوديدونکو فشاري توکو (PPIED) له کبله د ماشومانو مرگ ژوبله ۳۰ په سلو کې او د بنځو ۱۳ په سلو کې ده. يو ناما له طالبانو غواړي چې خپلې ژمنې عملي او ددغو غير قانوني وسلو کارول بند کړي چې ملکي افغانانو ته زيان رسوي.

يوناما همدارنگه دهغو بریدونو په اړه اندېښمنه ده چې په قصدي ډول بنوونيز، روغتيايي او بشري کارکونکي، د قضايي ادارو غړي، قومي مشران، ديني عالمان او ملکي حکومتي کارکونکي په نښه کوي.

راپور موندلې چې په دې ټاکل شوي موده کې د داعش ډلې لخوا د بریدونو د شمير د کموالي له امله لږ شمير ملکي مرگ ژوبله دې ډلې ته منسوبه شوي ده.

ځمکنی نښتې، په ځانگړي ډول د طالبانو او افغان ملي امنيتي ځواکونو تر مينځ، د ډيرو ملکي تلفاتو لامل شوي، چې د ټولو ملکي تلفاتو له دريمې برخې څخه زياته مرگ ژوبله جوړوي. ورپسې ځانمرگي او غير ځانمرگي تعبيبه شوي چاوديدونکي توکي (۲۹ سلنه)، هدفې وژني (۱۶ سلنه) او هوايي بریدونه (اته سلنه) جوړوي.

دولت پلوه ځواکونه د ټولو ملکي تلفاتو له څلورمې څخه د زياتې برخې - ۲۸ سلنې مسؤليت لري. دولت پلوه ځواکونو ته منسوب شوي ملکي تلفات د ۲۰۱۹ کال همدې مودې پرته ۳۴ سلنه کم شوي دي، چې په عمده توگه د ۲۰۲۰ کال د مارچ مياشتې راهيسې د نړيوالو پوځي ځواکونو په هوايي بریدونو کې خورا کموالی راغلی دی.

افغان ملي امنيتي ځواکونه د ټولو ملکي تلفاتو د ۲۳ سلنې سبب شوي دي، چې د ۲۰۱۹ کال په لومړيو نهو مياشتو کې هم ورته شميره ثبت شوي وه. هغه ملکي تلفات چې افغان ملي اردو ته منسوب شوي، او دولتي ځواکونو ته د راجع شوي مرگ ژوبلې لويه برخه جوړوي ۲۵ سلنه زياته شوي، چې لامل يې د ځمکنیو جگړو او هوايي بریدونو په مرگ ژوبله کې زياتوالی دی.

د دولت پلوه ځواکونو له خوا د ملکي تلفاتو نږدې نيمايي برخه د غير مستقيمو ډزو له امله رامینځته شوي، لکه هاوانونه، راکټونه او لاسي بمونه چې ډيرکله په ملکي ميشتو سيمو کې کارول شوي دي. د دولت پلوه ځواکونو لخوا د دې وسلو دکارولو له کبله له څلورو نږدې درې برخې ملکي تلفات بنځي او ماشومان جوړوي، ځکه چې دغه مرمی ډيری وخت د خلکو کورونو ته ځيرمه يا د خلکو په کورونو لگيدلې.

يوناما د افغان هوايي ځواکونو د هوايي بمباريو له امله د ملکي تلفاتو د ۷۰ سلنې زياتوالي په اړه اندېښنه لري چې د هوايي بریدونو له کبله د ملکي تلفاتو ډيری برخه جوړوي او په ټوليزه توگه يې ملکي مرگ ژوبله ۸ سلنه زياته کړې. په مقابل کې، د فبرورۍ له ۲۹مې نيتي راپديخوا چې د متحده ايالاتو او طالبانو ترمنځ تړون لاسليک شو، دنړيوالو ځواکونو لخوا ملکي تلفات چې ډيری د هوايي بریدونو له امله رامنځ ته کيږي، ددغه رپوټ په موده کې نه دي رامنځ ته شوي.

د افغانستان د سولې خبرې د جگړې اړخونو ته فرصت برابرې ترڅو هغه نه جبرانيدونکي زيانونه او ويجاړوونکي اغيزې و ارزوي چې جگړې پر افغانانو لرلي دي، او له قربانيانو سره يې تصديق کړي چې د حقيقت، عدالت او د خسارې د جبران په برخه کې د دوی حقونو ته رسيدنه وشي.

د يوناما د بشري حقونو د څانگې مشري، فيونا فریزر وويل: "له قربانيانو او د هغوی له کورنيو سره زموږ مرکي د اوبښتې زيان د منلو په برخه کې د جگړې د اړخونو بشپړه ناکامي په گوته کوي او حتی له پيښې وروسته يې له دوی سره اړيکې هم نه دي نيولي." نوموړې زياتوي: "بنسټل اړخونه لږ تر لږه کولای شي کوم درد چې يې رسولی دی هغه ومني او د هغو لارو چارو

په لټه کې شي چې د میلیونونو زیان کالو افغانانو تر منځ له پخلاينې سره مرسته کوي، څوک چې د تل پاتې سولې او په هغه څه د پوهیدو حقدار دي چې ورته رسېدلي دي. "

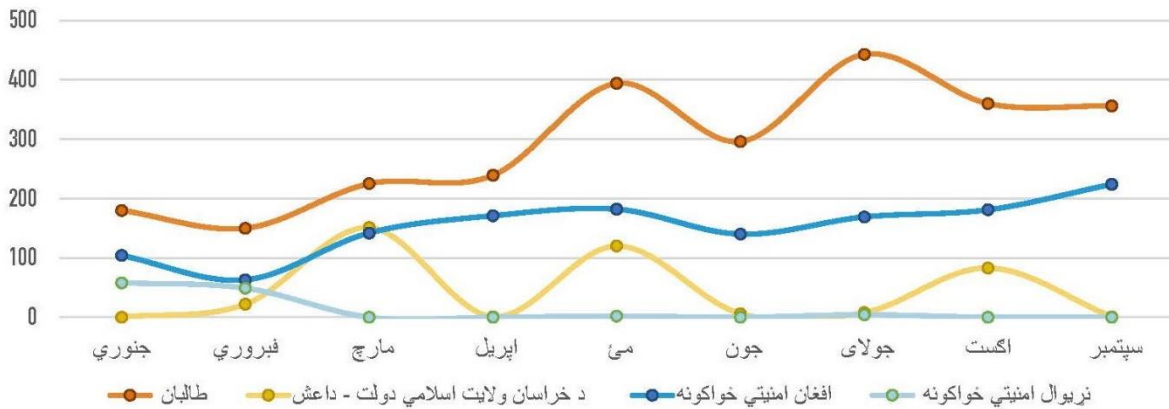
ملکي تلفات

۱ جنوری - ۳۰ سپتمبر ۲۰۲۰

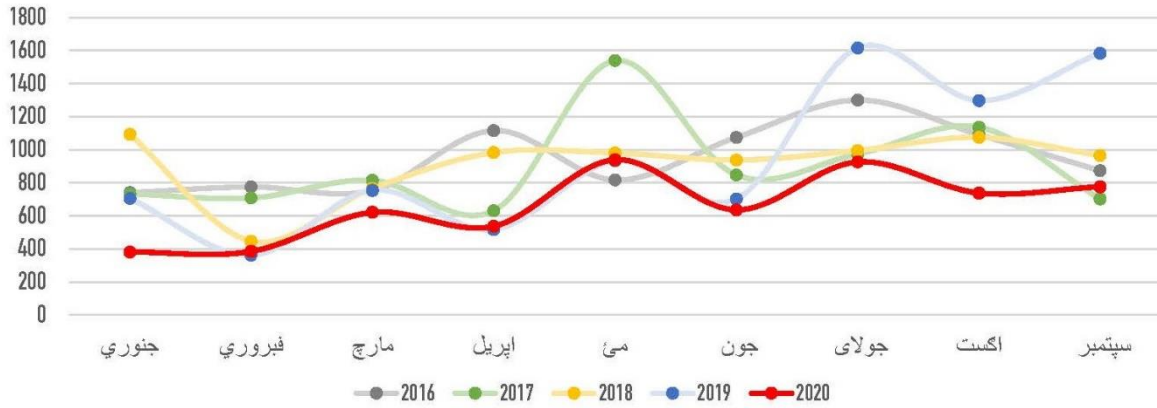
په جگړه کې د بنکېلو ډلو لخوا د وخت په اساس ملکي تلفات

۱ جنوري - ۳۰ سپتمبر ۲۰۲۰

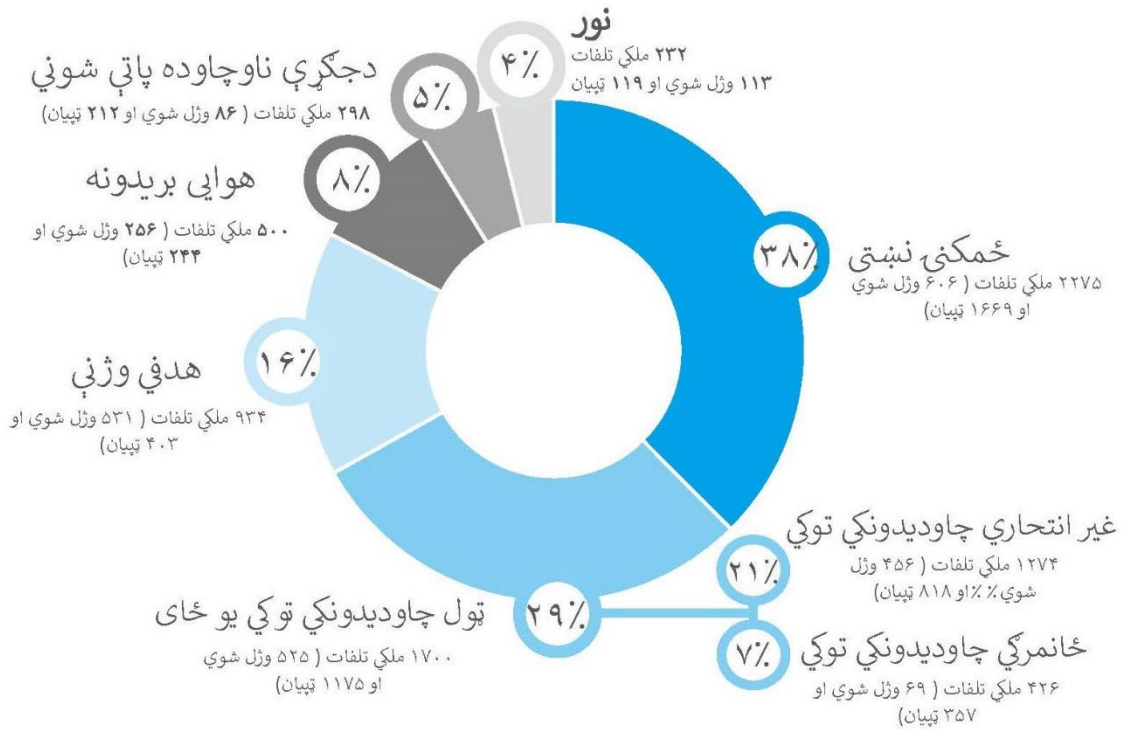

د وخت په اساس ملكي تلفات
۲۰۲۰ - ۲۰۱۶ سپتمبر ۳۰ - جنوري ۱

د پېښو د نوعیت په اساس ملكي تلفات
۲۰۲۰ سپتمبر ۳۰ - جنوري ۱

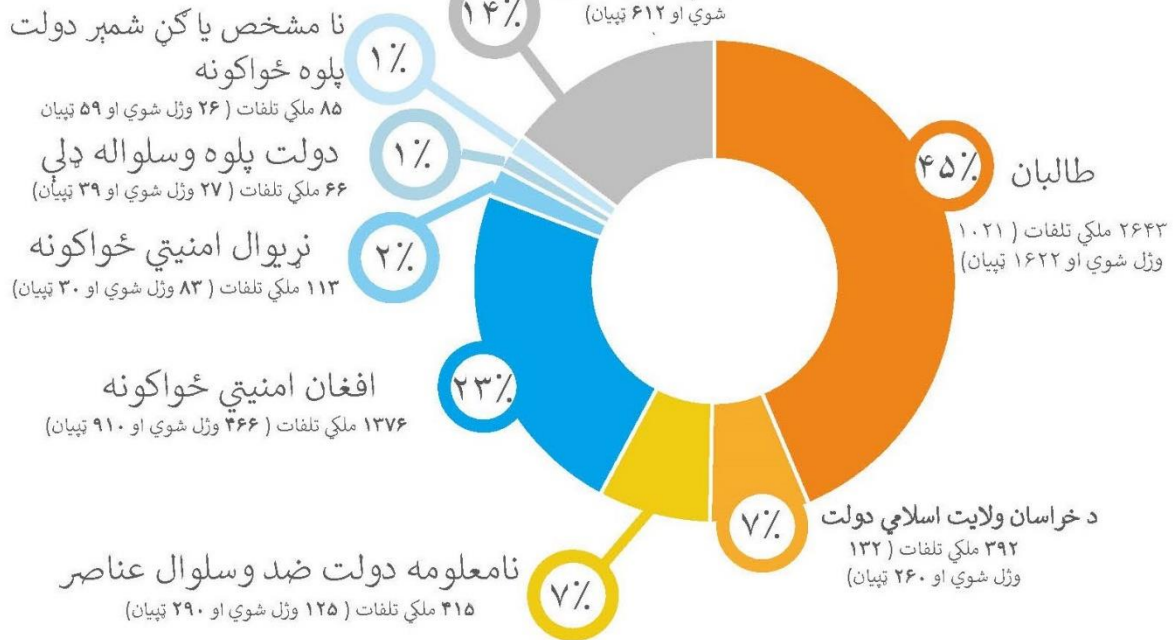

په وسله واله جگړه کې د بنکېلو ډلو لخوا ملکي تلفات

۱ جنوري - ۳۰ سپتمبر ۲۰۲۰

د ډزو تبادلې او نور

۸۴۹ ملکي تلفات (۲۳۷ وژل شوي او ۶۱۲ ټپيان)

د ۲۰۲۰ کال د دريمې ربعي رپورت دلته ولولئ:

<https://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports>

يوناما د افغانستان له خلکو او حکومت څخه سولې او ثبات ته د رسيدو لپاره ملاتړ کوي. د سياسي ماموريت په توگه له خپل ماموريت سره سم، يوناما د شخړې مخنيوی او حل، د ونډې اخيستنې د زياتيدو او ټولنيز يووالي او همدارنگه د سيمه ييزو همکاريو د پياوړتيا ملاتړ کوي. دا ماموريت د اغيزمنې حکومتدارۍ ملاتړ کوي، ملي مالکيت او حساب ورکونکو بنسټونو ته چې بشري حقونو ته د درناوي پر بنسټ جوړ شوي، ملاتړ کوي. يوناما د استقلاليت، بي پرې والي او يووالي د اصل په پام کې نيولو سره د ديپلماتيکو اقداماتو په گډون د شخړو د زياتيدو او پراخيدو دمخنيوي په موخه، د ښه نيت چارې او نور کلبيدي خدمتونه برابروي. دا ماموريت د افغانانو پرمختگ او بشري لومړيتوبونو لپاره نړيوالي مرستې همغږي کوي.